

ACADEMIEJAAR 2024-2025

NEDERLANDSE LETTERKUNDE

1^{ste} Bachelor

Nederlandse Letterkunde: IJkpunten [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts, dra. Maxime Van Steen, prof. dr. Kornee van der Haven, dr. Veerle Uyttersprot, prof. dr. Youri Desplenter

Dit vak biedt een eerste introductie tot de Nederlandse literatuur van de middeleeuwen tot vandaag. Het hoorcollege biedt een globaal overzicht aan de hand van karakteristieke werken, die de studenten op voorhand hebben gelezen. Zo geeft het vak inzicht in de literair-historische en maatschappelijke context mee waarin de besproken werken tot stand zijn gekomen. Ook besteden we aandacht aan de ontwikkeling van genres, literaire stromingen en hedendaagse benaderingen van literatuur. Tot slot gaan we in op welbepaalde passages in de werken, en introduceert het vak de basisbegrippen en -vaardigheden van de studie van de Nederlandse letterkunde.

In de oefeningensessies staat de analyse van modern proza centraal. Tijdens twee sessies worden in groepen vier moderne werken (ca. 1880-1960) bestudeerd aan de hand van de narratologische begrippen waarmee de studenten tijdens de hoorcolleges hebben kennisgemaakt, zoals 'verteller', 'focalisatie' en 'karakterisering'. De studenten werken voor een van de sessies een deelanalyse uit, die ze in de les aan hun medestudenten voorleggen. Daarna volgt een groepsdiscussie.

Lectuurlijst:

- Radna Fabias, 'aantoonbaar geleverde inspanning' uit *Habitus* (2018)
- Hugo Claus, *Omtrent Deedee* (1963)
- Hella S. Haase, *Oeroeg* (1948)
- F. Bordewijk, *Bint* (1934)
- Cyriel Buysse, *Het gezin Van Paemel* (1903)
(https://www.dbnl.org/tekst/buys009qezi01_01/)
- Nicolaas Beets, (één verhaal uit) *Camera obscura* (1839), ed. Willem van den Berg, Henk Eijssens, Joost Kloek en Peter van Zonneveld. Amsterdam: Athenaeum - Polak & Van Gennep, 1998
(https://www.dbnl.org/tekst/beet005wvan01_01/)
- Elizabeth Maria Post, *Reinhardt* (1791), bew. Leonard de Vries. Houten: Agathon, 1988
- Gerbrand Adriaensz. Bredero, *De Spaanse Brabander* (1617), bew. Guus Rekers. Amsterdam: Moussault, 1969
- Bloemlezing van sonnetten uit de 16de en 17de eeuw (Van der Noot, De Harduwijn, Huygens en Focquenbroch)

- *Elckerlijc* (eind 15^{de} eeuw), bekijken toneelstuk (50') op DBNL (https://www.dbnl.org/tekst/elc001elck06_v01/elc001elck06_v01_0001.php)
- *Van den Vos Reynaerde* (midden 13de eeuw), te lezen in de vertaling van Ard Posthuma, Reynaert de vos. Groningen: Uitgeverij Kleine Uil, 2020 (deze vertaling verscheen eerder - in 2008 - met illustraties van Mance Post. Ook deze versie is geschikt: Ard Posthuma. Willem Reynaert de vos. Amsterdam: Athenaeum-Polak & Van Genneep, 2008)

Alle werken zijn in de Faculteitsbibliotheek aanwezig, via de *Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (DBNL) te vinden en/of zullen via Ufora ter beschikking worden gesteld. Daarnaast zal een reader worden aangeboden met een bloemlezing van gedichten uit verschillende perioden van de Nederlandse literatuurgeschiedenis.

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen) en niet-periodegebonden (presentatie en medewerking, digitale opdracht)

Uitvoerige toelichting bij alle facetten van dit vak (inhoud, leeslijst, evaluatievormen) zal gegeven worden tijdens het eerste college.

Nederlandse Letterkunde: Middeleeuwen (titularis: Prof. dr. Youri Desplenter)

A. Hoorcollege

Lesgever: Prof. dr. Youri Desplenter

In het hoorcollege wordt aangevangen met het overzicht van de literatuurgeschiedenis, dat dan in de volgende jaren wordt voortgezet. In *Nederlandse Letterkunde II* staat de vroegste periode centraal, de middeleeuwse (tot ca. 1550). In de colleges zal er aandacht zijn voor de verschillende literaire genres en auteurs en voor het functioneren van de middeleeuwse literatuur binnen het bredere culturele en maatschappelijke leven van de Lage Landen. Er wordt ook aandacht besteed aan het doorleven van het Middelnederlandse literaire erfgoed en aan de geschiedenis van het onderzoek over historische letterkunde. Het lesmateriaal bestaat uit enkele primaire teksten, PowerPoint-presentaties, lesnotities en een syllabus.

Syllabus: wordt ter beschikking gesteld

Lectuurlijst:

Bij het hoorcollege lezen de studenten zelfstandig vijf Middelnederlandse verhalen:

1. *Karel ende Elegast*
2. *Van den vos Reynaerde (Willem)*
3. *Lanseloet van Denemerken*
4. *De Reis van Sint Brandaan*
5. *Mariken van Nieumeghen*

- De eerste vier zijn te vinden in het volgende werk:
 - ☞ G. Claassens (ed.) (2018). *Voorbeeldig en gemakkelijk vertellen. Zeven Middelnederlandse verhalen uitgegeven en van een inleiding voorzien*. Leuven/Den Haag: Acco
- Voor het vijfde gebruik je deze editie:
 - ☞ D. Coigneau (ed.) (1996). *Mariken van Nieumeghen*. Hilversum: Verloren (Middelnederlandse tekstedities 4; ook te vinden op de *Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (DBNL)*, <http://www.dbnl.org>)

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen)

B. Oefeningen

Lesgever: Dr. Veerle Uyttersprot

In de oefeningen Middelnederlandse letterkunde van Ba1 wordt allereerst de *Beatrijs* gelezen en vervolgens het Arturverhaal *Lanceloet en het hert met de witte voet*. Beide teksten zijn terug te vinden in *Voorbeeldig en gemakkelijk vertellen. Zeven Middelnederlandse verhalen* (in editie van Geert Claassens). In de oefeningencolleges worden de studenten vertrouwd gemaakt met de typische moeilijkheden van het Middelnederlands, maar we gaan ook dieper in op de interpretatie van de gelezen teksten en op de context waarbinnen ze functioneerden.

In deze lessenreeks besteden we onder andere aandacht aan het voortleven van het middeleeuwse literaire erfgoed. Daarom leest elke student naast de Middelnederlandse tekst één moderne versie van het Beatrijsverhaal: keuze tussen *Vrije val* van Agave Kruijssen en *Beatrijs* van Ed Franck.

Belangrijk bij de werkcolleges is de participatie van de studenten. Ze moeten regelmatig teksten en oefeningen voorbereiden die tijdens de colleges verder worden besproken. Zowel tekstbegrip als interpretatieproblemen komen daarbij aan bod. De voornaamste grammaticale moeilijkheden van het Middelnederlands worden tijdens de werkcolleges behandeld en moeten vervolgens individueel worden ingeoeft via de site *Middelnederlands Digitaal*. Na deze oefenfase komen er in de loop van het semester ook enkele testmomenten. Aan het eind van het semester moeten de studenten in staat zijn om volledige tekstfragmenten met behulp van woordenboek en grammatica te vertalen naar modern Nederlands.

Cursusmateriaal:

- De Middelnederlandse teksten *Beatrijs* en *Lanceloet en het hert met de witte voet* in de volgende editie:
 - Geert Claassens (ed.) (2018). *Voorbeeldig en gemakkelijk vertellen. Zeven Middelnederlandse verhalen uitgegeven en van een inleiding voorzien*. Leuven/Den Haag: Acco
- Eén van de volgende moderne bewerkingen van het Beatrijsverhaal (beschikbaar in de universiteitsbibliotheek of in vele openbare bibliotheken):
 - Agave Kruijssen (2011). *Vrije val*. Tiel: Lannoo

- Ed Franck (1997). *Beatrijs*. Averbode: Uitgeverij Averbode; Franck nam het verhaal ook op in: Ed Franck (2005). *Hou van mij. De mooiste verhalen over liefde*. Leuven: Davidsfonds, p. 7-35 (beide versies mag je gebruiken)
- Syllabus met een overzicht van de grammaticale moeilijkheden van het Middelnederlands: *Grammatica: Een inleiding in het Middelnederlands* (Ufora)
- Enkele artikels met recente wetenschappelijke inzichten over de behandelde teksten (Ufora of via de DBNL)
- Powerpoints (Ufora)

Evaluatievormen:

- permanent:
 - oefeningen op *Middelnederlands Digitaal* (participatie wordt beoordeeld)
 - Curiosoetsen over lexicale en grammaticale vaardigheden: deze staan op 1/4 van de punten van het oefeningencollege
- periodegebonden (schriftelijk examen): telt voor 3/4 van de punten van het oefeningencollege

2^e Bachelor

Nederlandse letterkunde: Vroegmoderne tijd [titularis: Prof. dr. Kornee van der Haven]

Partim: hoorcollege

Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven

De hoorcolleges bieden een overzicht van de Nederlandse literatuur van de zeventiende en achttiende eeuw. In de colleges worden de belangrijkste literaire thema's en genres van de periode besproken. Daarbij zal ook de verwevenheid van de literatuur met het vroegmoderne politieke, religieuze en culturele leven aan bod komen, evenals haar relatie tot andere kunstvormen. Het lesmateriaal bestaat uit het overzichtswerk *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt* van Riet Schenkeveld-van der Dussen, aanvullende literatuur (De Vries: *Literatuur van de Verlichting*), lesnotities en primaire teksten die via de collegeplank of Ufora beschikbaar worden gesteld.

Literatuur bij het hoorcollege

- Riet Schenkeveld-van der Dussen, *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt*, Utrecht: Bijleveld 1994 (selectie van hoofdstukken – beschikbaar via de collegeplank)
- Marleen de Vries, *Literatuur van de Verlichting, 1700-1800*, Amsterdam: (auteur) 2010 (selectie van enkele hoofdstukken, beschikbaar via Ufora).

Primaire literatuur

- Bloemlezing van Nederlandse gedichten 1600-1780 (o.a. Cats, Vondel, Huygens, Van Alphen – beschikbaar via Ufora)
- Joost van den Vondel, *Gysbreght van Aemstel*. Mieke Smits-Veldt (ed.), Amsterdam, Amsterdam University Press, 1994 [1637]
- Justus de Harduwijn, *Den val ende op-stand vanden coninck ende prophete David*, Oscar Dambre (ed.), Antwerpen: De Sikkel, 1928 [1620]
- Jan Baptista Wellekens, 'Endenhout', in *Endenhout en Elsryk*, ed. Riet Schenkeveld-van der Dussen en Willemien B. de Vries, Amersfoort: Florivallis, 2012 [1709]
- Elisabeth Maria Post, *Mijn landelijke lier: poëzie en proza van Elisabeth Maria Post*, Bert Paasman (ed.). Amsterdam: Amsterdam University Press, 2006.
- Anton de Kom, *Anangsieh tories*. Amsterdam: Atlas Contact, 2022 [orale overlevering]

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen)

Partim: oefeningen historische letterkunde

Lesgever: Dr. Veerle Uyttersprot

De oefeningen Nederlandse letterkunde III bestaan uit een aantal inhoudelijke werkcolleges, enkele heuristische sessies als voorbereiding op een individuele schrijfpdracht en begeleidingsmomenten bij die schrijfpdracht (individueel en in groep).

In de werkcolleges lezen we teksten uit de zestiende en de zeventiende eeuw waarbij de maatschappelijke functie van vroegmoderne literatuur centraal staat. Voor de zestiende eeuw ligt de focus op de Zuidelijke Nederlanden, voor de zeventiende eeuw op de Noordelijke Nederlanden die dan al een zelfstandige republiek vormen. In de collegereeks ligt de klemtoon op zelfwerkzaamheid en een kritische ingesteldheid. De studenten moeten op voorhand tekstfragmenten uit de primaire literatuur lezen evenals artikels over de behandelde onderwerpen. Deze teksten worden vervolgens besproken tijdens de werkcolleges.

De studenten maken daarnaast een individuele schrijfpdracht over een auteur of thema uit de behandelde periode. Deze bestaat uit een wetenschappelijke paper van ca. 2700 woorden over een opgegeven thema. Om de studenten te helpen bij de uitwerking hiervan wordt tijdens de oefeningencolleges aandacht besteed aan het belang van een goede onderzoeksvraag, de opbouw van een paper, het zoeken en vinden van bronnen (gebruik bibliotheek en catalogi) en het samenstellen van een bibliografisch apparaat. We zullen het ook hebben over de voor- en nadelen van GenAI bij het uitwerken van een paper.

Verder worden er individuele begeleidingssessies voorzien om de studenten in de gelegenheid te stellen hun onderzoeks- en schrijfproces bij te sturen waar nodig.

Cursusmateriaal:

- Reader met primaire teksten
- Enkele wetenschappelijke artikels over de behandelde teksten.
- Powerpoints over de inhoudelijke werkcolleges

Dit alles wordt ter beschikking gesteld via Ufora. Voor de individuele schrijfpdracht moeten de studenten zelf nog op zoek gaan naar relevant bronnenmateriaal.

Evaluatievorm: permanent: individuele schrijfpdracht + voorbereiding van de begeleidingssessies (50% van de punten); periodegebonden: schriftelijk examen (50% van de punten)

Nederlandse letterkunde: Moderne poëzie [titularis: Prof. dr. Yves T'Sjoen]

Lesgevers: Prof. dr. Yves T'Sjoen, dr. Saartje Gobyn en dra. Maxime van Steen

Hoorcollege + oefeningen moderne literatuur (poëzie)

Van Alphen tot Van Bastelaere, van de pruikentijd tot de postmodern. Twee eeuwen poëziegeschiedenis van Nederland en Vlaanderen (1800-2000)

Het hoorcollege presenteert een chronologisch opgebouwd kaderverhaal van twee eeuwen Nederlandstalige poëziegeschiedenis met commentaren bij afzonderlijke gedichten. In het episodisch verhaal komen de krachtlijnen en ontwikkelingen in de poëzie van de vroege negentiende eeuw tot het postmodernisme én *beyond postmodernism* van de late twintigste eeuw en begin eenentwintigste eeuw aan bod. Het overzicht schetst een beeld van canonieke dichters en hun poëtische denkbeelden, literaire groeperingen en tijdschriften, poëtische discussies en in zoverre relevant voor het brede verhaal ook markante ontwikkelingen op prozagebied.

Van opmerkelijke figuren, die daarom niet altijd tot de literaire canon worden gerekend, worden gedichten geselecteerd en besproken. In het overzichtscollege is sprake van Verlichting en Classicisme, romantiek en realisme, naturalisme en symbolisme, modernisme en neoclassicisme, traditie en experiment (jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw), neorealisme en neoromantiek, taalautonomistische experimenten, maniërisme en postmodernisme/postpostmodernisme.

In de context van de collegereeks wordt per groep een gevalstudie uitgewerkt over de poëzie van Nic van Bruggen (1938-1991). De studenten lezen de gedichten in een kritische leesuitgave.

Met het oog op de individuele tekstanalyse (paper) maakt de assistent de studenten vertrouwd met analysemodellen en technisch jargon voor (moderne) poëzie aan de hand van de bespreking van gedichten in de syllabus en het studieboek *Op poëtische wijze* van Van Alphen et al.

Werkvorm: hoorcollege, zelfstandig en groepswerk

Evaluatievorm: groepspresentatie, permanent (creatief leesverslag + zelfstandige paper) + periodegebonden (schriftelijk en mondeling examen)

De studenten lezen, naast de editie met poëzie van Nic van Bruggen (groepswerk en creatief leesverslag) respectievelijk het zelfstandig werk (niet in klasverband besproken dichtbundels van de literatuurlijst), met het oog op het schriftelijk examen de volgende zeven bundels:

Lectuurlijst:

Nog te bepalen

De meeste bundels zijn beschikbaar in de DBNL. De teksten worden beschikbaar gesteld op UFORA.

Oriënterende lectuur:

- *Van 'Arm Vlaanderen' tot 'De voorstad groeit'. De opbloei van de Vlaamse Literatuur van Teirlinck-Stijns tot L.P. Boon (1888-1946)*, M. Rutten en J. Weisgerber (red.), Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1988.
- Jacqueline Bel, *Bloed en rozen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1900-1945*, Bert Bakker, Amsterdam, 2015.
- Hugo Brems, *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-2005*, Bert Bakker, Amsterdam, 2006.
- Willem van den Berg en Piet Couttenier, *Alles is taal geworden. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1800-1900*, Bert Bakker, Amsterdam, 2009.

Alle studenten lezen:

- Ernst van Alphen, Lizet Duyvendak, Maaïke Meijer, *Op poëtische wijze. Een handleiding voor het lezen van poëzie*, Coutinho, Bussum, 1996.
- Syllabus: *Van Alphen tot Van Bastelaere, van de pruijktijd tot de postmodernen. 200 jaar poëziegeschiedenis van Nederland en Vlaanderen 1800-2000*, Wolf, Antwerpen 2025 [= herziene editie].

3^e Bachelor

Afrikaans: Taal- en letterkunde (Titularis: Prof. dr. Yves T'Sjoen)

Lesgevers: Prof. dr. Timothy Coleman, Prof. dr. Yves T'Sjoen en dr. Martina Vitackova

Het vak biedt een kennismaking met het Afrikaans en de Afrikaanse letterkunde in hun maatschappelijke en historisch-culturele context. In het onderdeel Taalkunde (drie colleges) komen aan bod: een korte geschiedenis van Zuid-Afrika en Namibië; het ontstaan en de evolutie van het Afrikaans (en de variëteiten ervan); sociolinguïstische en taalpolitieke aspecten van het huidige Zuid-Afrika als meertalige natie. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan actieve en passieve (schriftelijke) taalvaardigheid, zodat de studenten onder meer in staat zijn om (eenvoudige) zinnen te vertalen van het Nederlands naar het Afrikaans en andersom (drie colleges). In het onderdeel Letterkunde (vijf colleges), wordt een overzicht geboden van de ontwikkeling van de literatuur in het Afrikaans van de negentiende eeuw tot heden. In het overzichtscollege wordt ingegaan op enkele belangrijke teksten die behoren tot de canon van de (moderne) Afrikaanse literatuur.

Werkvorm:

- hoorcollege
- zelfstandig werk: bundel artikelen (voor Taalkunde) en studieboek (voor Letterkunde) lezen. Lectuur (en bespreking) van een dichtbundel en/of een verhalenbundel/roman.

De studenten nemen deel aan een wetenschappelijk colloquium: *Horizons of Political/Poetical Contestation. South African Intersectional Perspectives Across Disciplines and Languages* (UGent, 20-21 november)

Nederlandse Letterkunde: Thema's en methoden [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

Dit gevorderd opleidingsonderdeel is gewijd aan auteurs, stromingen, literaire thema's en genres die geanalyseerd en gesitueerd worden, zowel uit de oudere Nederlandse literatuur als uit de moderne periode. De studenten worden grondig vertrouwd gemaakt met het behandelde oeuvre evenals met methoden en technieken om het betrokken werk te analyseren.

Het vak omvat twee onderzoekstrajecten (werkcolleges), waaruit de studenten er één kiezen. De docenten geven in de eerste les toelichting bij de manier waarop de studenten voor hun bijdrage(n) aan het werkcollege zullen worden geëvalueerd (paper, mondelinge presentatie). Ook lectuurlijsten en werkafspraken worden tijdens de inleidende lessen doorgenomen.

1. Literatuur en religie in de moderne en hedendaagse roman

Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts, drs. Alexander Van de Sijpe

In de moderne literatuur van de Lage Landen valt het proces van secularisering, ontkerkelijking en ontzuiling goed af te lezen van de manier waarop personages zich ontworstelen en bekeren. In de 19de eeuw zette Virginie Loveling zich af van de klerikale machtsgreep. In de 20ste eeuw bleef Gerard Walschap tegen de schenen van de katholieke kerk schoppen. Andere schrijvers, zoals Maria Rosseels, moderniseerden de katholieke roman welwillend van binnenuit. In Nederland kennen we auteurs die zich op een heel eigen, geestige en dwarse wijze verhouden tot het geloof, zoals Frans Kellendonk, Gerard Reve en Désanne van Brederode. In de hedendaagse Nederlandstalige literatuur lijkt het wel of godsdienst terugkeert in een context die doorgaans als seculier geldt. Romans zoals *De avond is ongemak* (Rijneveld) en *Wormen en engelen* (Van der Graaff) tonen die spanning. In het werkcollege analyseren we de manieren waarop religie voorkomt in moderne romans van het einde van de negentiende eeuw tot heden. De inleidende lessen bieden een kader voor het denken over religie in literatuur en geven een overzicht van religie in de moderne Nederlandse letterkunde. Nadien behandelen we representatieve romans uit de moderne periode, zoals *Sophie* van Virginie Loveling, Maarten van der Graaffs *Wormen en engelen*, Frans Kellendonks *Mystiek lichaam* en *Dorsvloer vol confetti* van Franca Treur.

Evaluatievorm: participatie, mondelinge presentatie, paper

2. Emotiehistorische benaderingen van vroegmodern toneel

Lesgevers: Prof. dr. Kornee van der Haven, dra. Estel van den Berg

Vroegmoderne dichters waren zich terdege bewust van de emotionele kracht van literatuur. In poëtische geschriften reflecteerden zij op de 'affecten' die de literatuur bij de lezer, toehoorder of toeschouwer kon versterken of juist diende te onderdrukken. De retorica van de affecten (ook wel hartstochten genoemd) gaf auteurs ook nauwkeurige aanwijzingen voor hoe zij bepaalde emoties dienden te categoriseren en met literaire middelen konden uitdrukken.

In deze collegereeks zullen we allereerst stilstaan bij de vroegmoderne omgang met emoties. Wat werd in de vroegmoderne tijd wel of niet als een emotie gezien, welke emoties waren positief en welke negatief geconoteerd en hoe verhouden dergelijke kwalificaties zich tot onze moderne omgang met emoties? We zullen op deze vragen ingaan door te kijken naar de representatie van emoties in een van de belangrijkste literatuurvormen van de vroegmoderne tijd, namelijk toneel, waarbij we zowel aandacht zullen besteden aan komedies en kluchten als aan tragedies. Tenslotte zullen we ons toespitsen op de moderne theorievorming over de geschiedenis van de emoties sinds de publicatie van William Reddy's toonaangevende studie *The Navigation of Feeling* (2001). Daarbij zullen we nagaan welke moderne begrippen en methoden ons kunnen helpen om emoties in vroegmoderne teksten te herkennen en te beschrijven.

In hun onderzoek bestuderen de studenten de omgang met emoties in het gekozen werk (een klucht, komedie of een tragedie) op basis van de vroegmoderne poëtische opvattingen omtrent de representatie van emoties en eventueel de bredere culturele context waarin zij waren ingebed. Daarnaast confronteren ze die analyse met de in het college besproken moderne begrippen en theorieën over de historische representatie van emoties. Hiervan doen zij verslag in een mondelinge presentatie en in een werkstuk.

Evaluatievorm: participatie, mondelinge presentatie en paper

Nederlandse Letterkunde: Modern proza [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

Lesgevers: Prof. dr. Lars Bernaerts, dr. Saartje Gobyen en dra. Maxime Van Steen

Dit college biedt een overzicht van de prozaontwikkeling van 1820 tot heden. Van de behandelde periodes wordt eerst de extraliteraire context onderzocht, dan de literaire context en tot slot worden typische prozateksten behandeld. Meer bepaald gaat het om:

- Romantiek en realisme (ca. 1820 – 1870): Conscience, Bergmann, Loveling
- Voorloper moderne literatuur (ca. 1860-1880): Multatuli
- Naturalisme en symbolisme (ca. 1880-1918): Emants, Van de Woestijne
- Interbellum (1918-1940): Van Bruggen, Walschap
- Laatmodernisme, neo-avantgarde, postmodernisme en laatpostmodernisme (1940-heden): Boon, Mutsaers

Alle studenten lezen een selectie tekstfragmenten en vier romans (o.v.): Multatuli's *Max Havelaar* (1860), Gerard Walschaps *Adelaide* (1929), Louis Paul Boons *Mijn kleine oorlog* (1947) en Charlotte Mutsaers' *Rachels rokje* (1994). Bij de start van het college krijgen de studenten precieze informatie over de lectuurlijst, de syllabus en het examen.

In de oefeningensessies verdiepen de studenten de leerstof door kennismaking met de secundaire literatuur (sessie 1), door de bespreking van literaire tijdschriften (sessie 2) en door een discussie over een gelezen roman (sessie 3).

Evaluatievorm: mondeling examen, participatie/presentatie tijdens de oefeningen, werkstukken

Seminarie Nederlandse letterkunde (titularis: Prof. dr. Kornee van der Haven)

Dit gevorderd opleidingsonderdeel wil de student een grondig wetenschappelijk inzicht verschaffen in de specifieke eigenschappen van Nederlandstalige literaire teksten en in het historisch functioneren van literatuur. Het vak leert studenten ter voorbereiding van de bachelorpaper zelfstandig een literatuurwetenschappelijk onderzoek uit te voeren en hierover te rapporteren. In inleidende bijeenkomsten in het eerste semester krijgen de studenten algemene informatie over heuristiek, methodologische kwesties en de formulering van een onderzoeksvraag.

Voor de keuze van een onderzoeksvraag is er een aantal thema's geformuleerd om de studenten op weg te helpen. Afhankelijk van de gekozen onderzoeksvraag worden de studenten hierna in de tweede helft van het eerste semester in kleinere groepen verdeeld, op basis van het tijdvak en het literaire genre dat in hun onderzoek centraal staat. Tijdens de bijeenkomsten die daarop volgen, rapporteren de studenten over de vorderingen van hun onderzoek. De lesgevers geven telkens advies vooraf en feedback bij de mondelinge en schriftelijke verslaggeving. Dit vak versterkt zodoende ook de academische taalvaardigheid. In de loop van het tweede semester verzorgen de studenten een presentatie over het verloop van hun onderzoek en de voorlopige uitkomsten.

1. *Nederlandstalige literatuur van de renaissance tot de verlichting (ca. 1560-1800)*

Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven

Studenten mogen voor een bachelortaak over deze periode van de Nederlandse literatuurgeschiedenis zelf een thema bepalen, of kiezen uit een lijst met suggesties. Denk aan onderwerpen als: historisch toneel en mensenrechten, de omgang met natuur in vroegmoderne lyriek, of de representatie van consumptie in komedies. Een meer uitgebreide lijst kun je opvragen bij de lesgever.

Er mogen ook voorstellen gedaan worden over de moderne poëzie vanuit een maatschappijkritisch perspectief (bijv. raakvlakken tussen lyriek en activisme).

Evaluatievorm: niet-periodegebonden (referaat, voorbereidend op bachelor-paper)

2. *Tijd en de roman*

Lesgever: Prof. dr. Lars Bernaerts

Verhalen vertellen is het manipuleren van de tijd. Lezers weten dat het verhaal van een roman al volledig is vastgelegd, dat het einde van de roman het tijdsverloop determineert. In die zin anticiperen ze de terugblik, stelt literatuurwetenschapper Peter Brooks. Terwijl de kosmische tijd geen begin of einde kent, brengen verhalen orde aan. Die orde kan voornamelijk natuurlijk en cyclisch zijn, of eerder menselijk en biografisch, fenomenologisch (de tijd van de ervaring) of objectiverend (de kloktijd). De vraag in dit seminarie is hoe moderne literatuur de tijd organiseert en thematisch benadert. Die twee (vorm en inhoud) hangen noodzakelijk samen: een roman die gebeurtenissen in een omgekeerde richting vertelt (bv. bij Gustaaf Peek of Andreas Burnier) of een die honderden bladzijden gebruikt om de gebeurtenissen van drie seconden te vatten (Peter Verhelst, *De kunst van het crashen*) zeggen ook iets over de psychologische en filosofische omgang met tijd. Sommige romans enten het verhaal op de ordening en thematisering van de tijd, denken we maar aan Harry Mulisch' *Het beeld en de klok*, Annelies Verbekes *Dertig dagen*, Sybren Polets *Bedenktijd* of Jeroen Theunissens *Een week*. In het seminarie bespreken we hoe we tijd en temporaliteit in Nederlandse romanliteratuur kunnen analyseren en bereiden we een bachelorproef binnen dit onderzoeksveld voor. De bachelorpaper kan gaan over uiteenlopende onderwerpen: tijdsverloop in de Bildungsroman, tijdreizen in een SF-roman, tijdsbeleving in het literaire modernisme, de samenloop van historische periodes in een postmoderne roman, de kapitalistische logica van temporele versnelling in de hedendaagse roman.

Evaluatievorm: niet-periodegebonden (referaat, voorbereidend op bachelor-paper)

Master

Moderne Nederlandse Letterkunde I [titularis: Prof. dr. Lars Bernaerts]

Lesgever: Prof. dr. Lars Bernaerts

Romancycli uit de Nederlandse literatuur: de totaalpakketten van de literatuur

Welk literair genre kan in de moderne tijd het stokje overnemen van het epos en is in staat om de totaliteit van een wereldbeeld in tekst vatten? Misschien is het wel de romancyclus. Het project van een samenhangende reeks romans vertoont immers een vergelijkbare ambitie: de cyclus is altijd een poging om een complex van persoonlijke ervaringen, maatschappelijke verhoudingen of historische verwickelingen in een vorm te vatten. In de Nederlandse literatuurgeschiedenis worden de romans doorgaans geïsoleerd uit hun cycluscontext, zoals *Breekwater* van Sybren Polet, of slechts kort als cyclus vermeld, zoals de *Gangreen*-cyclus van Jef Geeraerts. Nochtans zijn er cycli die een onmiskenbare rol hebben gespeeld in de dynamiek van de Nederlandse literatuur. Denken we maar aan de Anton-Wachterromans van S. Vestdijk, *De alfa-cyclus* van Ivo Michiels, *De tandeloze tijd* van A.F.Th. van der Heijden en *Onmogelijk moederland* van Astrid Roemer.

Bovendien roept dit literaire fenomeen allerlei belangwekkende onderzoeksvragen op. Op welke manier is de cyclus als narratieve vorm vergelijkbaar met de serie (bv. de TV-serie, het romanfeuilleton of het stripalbum)? Wat is het verschil met verwante vormen zoals de roman fleuve, de doorlopende roman of de trilogie? Hoe strekt narratieve tijd zich uit in een romancyclus? Hoe ontwikkelen personages zich van deel tot deel? In hoeverre vertonen Nederlandstalige cycli verwantschap met de cycli van Balzac, Zola en Proust? Tot wat voor leeservaringen nodigt de cyclus uit? In welke mate en onder welke voorwaarden lezen recensenten de cyclus als cyclus? In hoeverre is de cyclus door een auteur vooraf gepland of achteraf samengesteld?

De inleidende lessen bieden een kader om de cyclus te onderzoeken en concrete gevalstudies als voorbeeld. Vervolgens geven de studenten een groepspresentatie over een cyclus. Op basis van de presentatie stellen ze een werkstuk samen over de besproken romancyclus. Het mondelinge examen is een gesprek over het werkstuk in relatie tot andere onderdelen die aan bod kwamen tijdens de lessen. (In de tweede zitting schrijven de studenten een individueel werkstuk en is er eveneens een mondelinge nabespreking.)

Werkvorm: hoor- en werkcollege

Evaluatievorm: presentatie 30%, werkstuk 30%, mondeling examen 40%

Moderne Nederlandse Letterkunde II (Prof. dr. Yves T'Sjoen)

Tendensen en breukmomenten in zestig jaar poëzie in Nederland en Vlaanderen

Na een panoramisch overzicht van markante tendensen na de Tweede Wereldoorlog ligt de focus op enkele actoren en teksten in de poëzieproductie van Nederland en Vlaanderen. Er worden dichtbundels centraal gesteld die op een manier het poëzielandschap hebben bepaald of die tot de literaire canon van de literatuur in Nederland en/of Vlaanderen worden gerekend.

In het college worden periodeconcepten en literaire stromingen/tendensen besproken. Er zal met name

aandacht zijn voor taalgerichte poëzieopvattingen zoals die onder meer aan bod komen in het werk van Hans Faverey en Gerrit Kouwenaar. Ook neodadaïstische, nieuw-realistische, neoromantische, maniëristische en postmoderne tendensen worden uitvoerig belicht.

In het college wordt onder meer gebruik gemaakt van:

- *'Opener dan dicht is toe'. Poëzie in Vlaanderen 1965-1990.* H. Brems en D. de Geest (red.), Acco, Leuven/Amersfoort, 1991.
- Hugo Brems, *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-2005.* Bert Bakker, Amsterdam, 2006.
- Geert Buelens, *Van Ostaijen tot heden. Zijn invloed op de Vlaamse poëzie,* Vantilt/Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Nijmegen/Gent, 2001.
- Thomas Vaessens en Jos Joosten, *Postmoderne poëzie in Nederland en Vlaanderen,* Vantilt, Nijmegen, 2003.

Voor de individuele paper analyseren de studenten teksten uit onderstaande leesedities:

- Nic van Bruggen, *Gebundelde gedichten (1974-1987).* Antwerpen, 2019.

Werkvorm: hoorcollege

Evaluatievorm: periodegebonden (mondeling examen) en zelfstandig werk.

Nederlandse letterkunde: oudere periode I (titularis: Prof. dr. Youri Desplenter)

(Lesgever: Prof. dr. Youri Desplenter)

Reynaerts historie (ca. 1400): het West-Vlaamse, 'postmoderne' en 'nihilistische' vervolg op Van den vos Reynaerde (ca. 1260)

In het voorbije jaar was *Van den vos Reynaerde* (ofte 'de *Reynaert*') een aantal keer in de media, onder meer omdat dat dertiende-eeuwse dierenepos deel uitmaakt van de *Canon van Vlaanderen* en omdat de bekendste medioneerlandicus van de Lage Landen, Frits van Oostrom, er naar aanleiding van zijn emeritaat een boek aan wijdde (*De Reynaert. Leven met een middeleeuws meesterwerk*). In dit mastercollege gaan we evenwel in op wat we in moderne bewoordingen een *sequel* kunnen noemen, *Reynaert II* of *Reynaerts historie*. Dat werk ontstond minstens een eeuw na het origineel, maar grijpt er in grote mate op terug én breidt er vooral een volstrekt uniek, door sommigen een 'postmodern' en 'nihilistisch' genoemd vervolg aan. In de internationale literatuurgeschiedenis is *Reynaert II* belangrijker geworden dan *Reynaert I*: het werk werd verschillende malen gedrukt en zo opgepikt door de Duitse literaire traditie waar Goethe er uiteindelijk gebruik van maakte voor zijn *Reineke Fuchs* (1794).

Dit opleidingsonderdeel bestaat in de eerste plaats uit zes hoorcolleges waarin de lesgever tekst en context van *Reynaert II* zal toelichten. Het gaat daarbij onder meer om een inleiding tot het middeleeuwse

dierenverhaal in het algemeen en dat over de vos in het bijzonder, een korte terugblik naar *Reynaert I*, de ontstaans- en functiecontext van *Reynaert II*, analyse van een aantal kenmerkende tekstpassages en het *Nachleben* van *Reynaert II*. Op die manier wordt het verhaal van verschillende zijden belicht, telkens gebaseerd op de meest recente secundaire literatuur. Elke week bereiden de studenten zich voor door verplichte, geleide lectuur van een artikel in verband met het facet dat in het daaropvolgende college op het menu zal staan (= portfolio). De zes hoorcolleges vormen zo de basis voor wat er daarna op het programma staat. Bij het begin van het semester zal de lesgever de studenten een (niet-exhaustieve) lijst van onderwerpen bezorgen in verband met de meest uiteenlopende aspecten van *Reynaert II*. Een van die thema's, of een eigen topic, werken ze uit tot een paper, waarvan ze de onderzoeksvraag en de opzet kort na de helft van het semester aan de medestudenten presenteren.

Evaluatievorm: niet-periodegebonden evaluatie (presentatie, portfolio en paper)

Nederlandse Letterkunde: Oudere periode II

(Lesgever: Prof. dr. Kornee van der Haven)

Mens, natuur en landschap in de vroegmoderne Nederlandse literatuur (1600-1800)

De relatie van mens en natuur is anno 2024 een van de grootste maatschappelijke vraagstukken. We bevinden ons in het zogeheten 'antropoceen' waarin de menselijke dominantie een merkbare invloed uitoefent op het klimaat op de aarde. De invloed van de mens op natuur en landschap is door de invoering van grootschalige landbouw, verstedelijking en ontbossing echter al veel langer merkbaar. Hiervoor kunnen we teruggaan naar de vroegmoderne tijd. Zeker in de Nederlanden is de urbanisatie en de cultivatie van het landschap ten behoeve van agrarische productie dan al zeer ver gevorderd. Veel literaire teksten uit de 17^{de} en 18^{de} eeuw reflecteren dan ook op de relatie tussen mens, natuur en landschap. Sommige teksten huldigen de menselijke invloed op de natuur, terwijl andere teksten die eerder in een kritisch daglicht plaatsen.

In de literatuur- en cultuurwetenschap hebben verschillende denkers in de afgelopen decennia theoretische denkkaders aangereikt die ons helpen om kritisch te reflecteren op natuurrepresentatie in vroegmoderne teksten. Een aantal van hen komt uit de traditie van de zogeheten 'ecokritiek', zoals Simon Estok, die het concept 'ecofobie' ontwikkelde. Ook oudere poststructuralistische concepten zoals dat van 'de mythe' bij Roland Barthes kunnen bruikbaar zijn vanuit een ecokritisch perspectief. In dit seminarie zullen enkele van de concepten die deze denkers ontwikkelden nader worden toegelicht om vervolgens samen te onderzoeken in hoeverre die concepten ons inderdaad kunnen helpen om de menselijke omgang met de natuur in de Nederlandstalige vroegmoderne literatuur beter te begrijpen.

In enkele inleidende colleges behandelen we eerst de landschapsgeschiedenis van de Nederlanden (1600-1800), om vervolgens te kijken naar de verschillende genres die literaire beschrijvingen de relatie mens, natuur en landschap mogelijk maakten – hierbij ligt de nadruk op de lyriek, het hofdicht, het toneel en de roman. Het is daarna de bedoeling om de bovengenoemde dynamiek in het beschrijven van natuur en landschap aan de orde te laten komen. Aan hand van het werk van enkele invloedrijke auteurs op het terrein van de ecokritiek en de literatuur- en cultuurstudie (Estok, Barthes, Allewaerts & ...) worden verschillende analytische kaders geïntroduceerd die van belang zijn voor de bestudering van de representatie van de natuur in de vroegmoderne Nederlandse literatuur. Aan de hand van begrippen die de studenten ontleenen aan een

van de in de colleges besproken theoretische teksten, analyseren zij in de tweede helft van de cursus zelfstandig een literair werk uit de zeventiende of achttiende eeuw. Op basis van dit onderzoek formuleren zij vervolgens een stelling die in de les verdedigd wordt. Deze argumentatie wordt gevolgd door een tegenargumentatie van een medestudent. Een confrontatie over de verschillende standpunten in het debat over de menselijke omgang met de natuur staat in deze colleges centraal en de studenten oefenen daarmee meteen enkele retorische technieken die een scherpere profilering in academische discussies mogelijk maken.

Literatuur (kan nog wijzigen)

Primair

- Joost van den Vondel, *Leeuwendalers, Lantspel* (1647)
- Constantijn Huygens, *Hofwijck* (1653)
- Paul François Roos, *Surinaamsche Mengel-Poezy* (1783)
- Elisabeth Maria Post, *Het Land, in brieven* (1788)

Theoretisch (steeds enkel de introductie of een selectie van hoofdstukken):

- Monique Allewaert, 'Swamp Sublime' (2008).
- Roland Barthes, *Mythologies* (1957)
- Simon Estok, *The Ecophobia Hypothesis* (2018)
- Erik de Jong, *Biophilia: Van vensterbank tot landschap* (2020)

Evaluatievorm: presentatie in de les; mondeling examen

Talen en Literaturen van Zuid-Afrika (titularis: Prof. dr. Yves T'Sjoen)
(Lesgevers: Prof. dr. Timothy Colleman & Prof. dr. Yves T'Sjoen)

Dit gespecialiseerde vak is bestemd voor studenten die het Ba3-vak 'Afrikaans: Taal- en Letterkunde' hebben gevolgd of de erin beoogde competenties op een andere manier hebben verworven en die hun kennis over de taalkunde en letterkunde van het Afrikaans, in relatie tot de andere talen en literaturen van Zuid-Afrika, verder willen uitdiepen. Het vak bestaat uit twee workshops van zes weken, één met taalkundige en één met letterkundige focus. Het thema van de taalkundige workshop is 'Afrikaans als contacttaal' – we gaan in op het debat over het Afrikaans als creooltaal maar ook op de relaties tussen het Afrikaans en de Afrikatalen van Zuid-Afrika en op de grote invloed van het Engels op het hedendaagse informele Afrikaans. In de letterkundige workshop wordt een nog te bepalen thema uit de Afrikaanstalige letterkunde uitgewerkt. Studenten schrijven twee werkstukken: (i) een uitgebreidere paper met focus op taalkunde óf letterkunde, naar keuze, waarin verslag wordt gedaan van een eigen literatuur- of empirisch onderzoek dat aansluit bij het overkoepelende thema van de workshop en (ii) een korte schrijfopdracht voor de andere subdiscipline (bv. commentaar op een artikel of stelling, leesrapport, enz.).

De studenten nemen deel aan een wetenschappelijk colloquium: Horizons of Political/Poetical Contestation. South African Intersectional Perspectives Across Disciplines and Languages (UGent, 20-21 november).

Belgische Letterkunde (Titularis: Prof. dr. Yves T'Sjoen)

Het opleidingsonderdeel beoogt een kennismaking met het concept van de "belgitude", intra- en interculturele literaire culturen in het Nederlandstalige en Franstalige landsgedeelte van België. In het opleidingsonderdeel wordt aandacht besteed aan maatschappelijke en politieke geschiedenis, literaire tradities, recente ontwikkelingen van de literaire culturen en de trans-linguïstische context. Aandacht voor taal- en cultuurgebonden convergenties en divergenties van de Belgische literatuur.

Aandachtspunten

Duiding van de term "belgitude" met aandacht voor de terminologische geschiedenis van het concept. Aandacht voor sociolinguïstische en taalpolitieke aspecten van België met bijzondere aandacht voor de nationale contacten tussen Nederlands en Frans. Overzicht van ontwikkelingen in de literaire cultuur van België (negentiende, twintigste en eenentwintigste eeuw). Hedendaagse interculturele verbanden: neerlandofone en francofone samenwerkingsverbanden en culturele tradities. Bespreking van auteurs en literaire teksten in de Belgische literatuur, met bijzondere aandacht voor kruisbestuiving tussen Nederlandstalige en Franstalige Belgische literatuur. Ook de Afro-Belgische literatuur in het Nederlands en het Frans komt aan bod. Vanuit comparatief oogpunt: literair-institutionele samenwerking, intertekstualiteitsstudie, taaloverschrijdende cultuurproductie.

Doelstellingen

Inzicht in interacties tussen de Nederlandstalige en Franstalige literatuur van België.

Inzicht in de (historisch-)maatschappelijke context waarin de Belgische literatuur is ontstaan en waarin zij functioneert.

Inzicht in de complexe taalsituatie en in de culturele en sociale complexiteit van België, alsook in de manier waarop die in de literatuur wordt gereflecteerd.

Inzicht in de literaire infrastructuur en cultuur van de Nederlandse en Franse taalgemeenschappen en de raakpunten.

Inzicht in opvattingen van literatuurgeschiedschrijving van een natie met een Nederlands- en Franstalige literatuur (linguïstisch verschillende literaire systemen)

Werkvorm: hoorcollege + werkcollege

Evaluatievorm: periodegebonden (mondeling examen) en zelfstandig werk.

Studenten presenteren een portfolio (referaat, voorbereiding vraaggesprek met een literair agent (schrijver, vertaler, criticus), participatie in het (werk)college)

Oudnederlands [titularis: Prof. dr. Youri Desplenter]

Lesgever: Prof. dr. Youri Desplenter

Oudnederlands is de verzamelnaam voor een groep verwante dialecten die zich rond het begin van de vijfde eeuw uit het West-Germaans heeft ontwikkeld. Het Oudnederlandse en het huidige Nederlandse taalgebied

komen daarbij niet helemaal overeen: ook regio's die nu tot Frankrijk en Duitsland behoren, kenden Oudnederlandse dialecten. In een deel van het huidige Nederland sprak men dan weer geen Oudnederlands. In de loop van de twaalfde eeuw evolueerde Oudnederlands – in ouder onderzoek *Oudnederfrankisch* genoemd – naar wat we Middelnederlands zijn gaan noemen.

Tussen het overgeleverde tekstmateriaal treffen we kleinere taaluitingen aan, zoals (magische) formules en het bekende *Hebban olla vogala* (ca. 1100), maar ook grotere teksten. In chronologische volgorde zijn dat de *Wachtendonckse Psalmen* (tiende eeuw) – een interlineaire vertaling van de Psalmen – de *Leidse Willeram* (ca. 1100) – een vertaling van en een commentaar op het Hooglied – en de *Mittelfränkische Reimbibel* (begin twaalfde eeuw), in tegenstelling tot wat de naam laat vermoeden noch Middelfrankisch, noch een bijbel, maar een bij het Oudnederlands aansluitende verzameling van zowel bijbelse als niet-bijbelse verhalen.

Nagenoeg het volledige Oudnederlandse materiaal komt in dit college aan bod, soms kort, zeker in het geval van de grotere teksten heel uitvoerig. Omdat het begrijpen van de teksten centraal staat, besteden we aandacht aan alle belangrijke facetten van het tekstmateriaal: verklaring van de woordenschat en etymologische naast grammaticale duiding zijn evident, maar de teksten worden ook uitgebreid (cultuur)historisch gecontextualiseerd en (desgevallend) in hun literaire traditie gesitueerd. Verder wordt er, zeker bij de bekendere exemplaren, ingegaan op hoe ze in het onderzoek werden beschouwd, vanaf de humanistische periode tot nu.

Via eigen lectuur van een aantal standaardartikelen en twee vertaaloefeningen gaan de studenten in grote mate zelfstandig met het Oudnederlandse materiaal aan de slag.

Niet-periodegebonden evaluatie:

- vaardigheidstest (twee vertaaloefeningen van Oudnederlands naar hedendaags Nederlands)
- portfolio (verwerking te lezen artikelen)
- participatie (aanwezigheid in en actieve deelname aan de les(sen) waarin we gezamenlijk een Oudnederlandse tekst vertalen)